

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Legatus Apostolicus, Sev Concionvm, De Iohannis
Baptistae, Magni, Adversus Incestum reliquaque peccata
Herodis, Libertate, Notae**

Bosquier, Philippe

Coloniae, 1612

Echo Concionis VII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56132)

Facta palam, NEC POSSE DARI REGALI-
BUS *VSQVAM

*al. vsque

SECRETVM VITIIS. Nam lux altissima fati
Osculum nihil esse punit, la ebrasque per omnes
Intra, & abstrujos explorat fama recessus,

Hæc igitur Regum Magnatumque peccatis acci-
dunt Auditores, & quidem bono sanè ipsorum maxi-
mè, ut, vel saltem infamix metu, à sceleribus perpe-
trandis auocentur, qui se supra leges, & legum pœnas
putant.

(Plutarch. enim tom. 2. moral. tractat. an rectè di-
ctum sit, latenter esse viuendum; Ego inquit, sanè di-
cere non verear, ne si malè quidem vixeris, dandam tibi o-
peram esse, ut lateas, imò innoresce, redi ad sanitatem, cor-
rige peccatum. Sive virtus tibi adest, noli esse inutilis; siue
vitiis, noli negligere medicinam.)

Quid igitur mirandum, Baptistam etiam inter so-
litudines, tam singillatim scisse Herodis adulterium,
& cum cuius vxore, & cuius nominis, nec non cætera
omnia eius mala, quorum illū arguebat? Fama enim
quædam publica, illorum omnium nuntia, ad ipsum
quoque, ut ad reliquos omnes, peruenerat.

Vna igitur ex his via, vel his omnibus simul, factus
certior scelerum Herodis Baptista, non vobis videtur
iure, magna libertate dixisse, Non licet tibi habere vxorè
fratris tui?

E C H O

CONCIONIS VII.

THEMA. Dicebat enim Iohannes Herodi: Non li-
cet tibi habere vxorem fratris tui. Marci. 6. Mat-
thæi 14.

Facta repetitione vsitata, sic propositum;

Dicendum hodie
michi

- 1. Adulterium quid sit, & quomodo
grauè peccatum;
 - 2. Quomodo aduersetur Matrimonij
bono;
 - 3. Vter in adulterio peccarit grauius,
Iohannes, Herodesne an Herodias. AVE.
- L. 2 I. Adul-

Adulterium quid sit, & quam graue peccatum.

Si, quam olim Lacedæmonij, tam nunc Christiani essent ab adulterijs alieni, & tam casti omnes sub Christo: quam Ethnici illi pro pudor! sine Christo) necessarium non esset per sacra hæc ora nostra, à tâ frequenti per illa corporis & sanguinis Christi transitu, & sacrarum literarum pronuntiatione sanctificata, iter quoque facere scædos istos de adulterijs sermones, sed de rebus alijs castioribus castiores, quales nos castitatem professos decebant.

**Lacedæ-
mone nul-
lus adul-
ter,**

Lacedæmoniorum enim olim tanta fuit continetia, vt diu incredibile fuerit, posse adulterij vitium Sparte inueniri.

Plutarch. in Lycurgo tom. 1. vit. Memoratur sermo Geradæ cuiuspiam vnus ex antiquissimis Spartanorum, qui interrogatus à quodam hospite, quid peccatum darent apud Spartanos adulteri? respondit: *apud ipsos fieri adulterium.* tum illo subijciente, *Quæ autem si quis fieret? Taurum* (inquit Geradas) *perhibet eius magnitudinis, vt, capite supra Taugerum montem inclinato, Eurotam bibat.* Rursus mirum hospite, percunctanteque quonam modo tantus nasci posset, Geradas ridens concludit, Eodem, quæ Spartæ adulter existere poterit. Nam, quo pacto Sparta

**Unde Plut.
in apophib.
Lacon.**

adulter, in qua diuitiæ, delicia, & corporis adscitum vitium, probro habentur? contra, verecundia, modestia, ac obediens Magistralibus debita obseruatio, decori laudantur?

Idem de virtutibus mulierum. Chiac mulieres tantum fuerunt castitate, vt neque adulterium, neque illegitimus concubitus apud Chios vnquam prodatur audisse.

O populos dignos, qui sub Christo nascerentur! O gentes aurei sæculi planè aureas! apud quas frustra Iohannes *Non licet tibi habere uxorem fratris matris* & nos frustra diceremus, quæ hodiè & proximè quot concionibus, cogemur (et si non sine rubore vestro vestroque) dicere.

InterChri-
stianos
crebrior,

Nam nunc pro dolor, & pudor! adulteris repleta
est terra. Ierem. 23.

Olex 4. Maledictum .. & adulterium inundauerunt.
Jerem. 5. Vnusquisque ad uxorem proximi sui hinciebat.
Equi insistentes in feminas.

Et pauca adeo Cereris viuita contingere digna. Iuuenal.
fac. 6.

Sesostris (epinor) Rex Aegyptiorum, si adhuc lu-
minibus orbatus viueret, difficilius nuac, quam olim
visum recipiat, si, vt tunc, nunc quoque illi oraculū
respondeat, tunc visum illi restitutum iri, cum in eam
mulierem oculos intenderit, quæ cum marito pudicè
vixerit. Ex Diodoro.

Adde, si in virum quoq; non adulterum, aut vnde-
quaq; castū, oculos conuerterit. Rarior enim virorū,
quam mulierum continentia est; & adulteriones lon-
ge plures, quam adultera.

Stratonicus, cum aliquando Heraclea ciuitate e-
grederetur, portas ac mœnia circumspexit. Percon-
tanti verò, ecquid circumspiceret? Pudet, inquit, si vi-
deat lupanari exire, notans scilicet ciuitatis illius mo-
res corruptissimos, adeo vt tota lupanar dici posset.
Ex Erasmo lib. 6. apophr.

Id nos nunc de quam multis vrbibus Christianorū
dicere possimus?

Quam multæ nunc vrbes eius famæ, vt totæ treme-
re, vulgò dicantur, instar lecti luctam Veneream su-
stinentis?

Quam multæ in castioribus illis vrbibus saltem
plateæ, aut domus adeo libidinibus infames, vt si vir
bonus, aut monachus quispiam casu illac iter, nego-
tius ita vrgentibus faciat, adire lupanar in ingressu, a-
bire è lupanari in recessu (quamuis sit innocentissimū)
multis videri possit, aut dici?

Acutè quidam ac heu! nimium verè dixerunt, qui
veterum lupanarium combustorum fauillas late to-
tis pæne vrbibus sparsas, multorum domos denigrâs-
se, iocati sunt.

Et verò, quo modo aliter accadat, in tanta nostra **Et vnde.**
diui-

diuitiarum cumulandarum auiditate, tanta carundem
deinde, in luxum vestium, epularumq; (contra quam
casti illi Lacedaemonij) profusione? Inter tot ornamento-
rum varietates?

Ouid. lib. Amorum. Aegide dices amor.

Miror verò magis, inter tot castitatis offendicula
adhuc aliquas posse Lucretias, aut aliquos Hippoly-
tos reperiri: Inter tot scopulos, cuiusquam adhuc vi-
uim saluam & in vado esse.

*Hæc fuit iniquitas, & causa iniquitatis fororis tuae
demæ, otium. saturnalas &c. Ezech.*

Non antè adulteria desitura, quàm & matronæ,
adolescuntula quauis nobis auferat adulteria de mem-
bris suorum (vt propheta loquitur) id est, adu-
riorum & omnis libidinis irritamenta, cultus scilicet
colore, sumptu, numeroq; superfluos, & dentes illos
acutos erectosq; caput radiorum instar circumstantes,
dentes inquam ipsis dentibus luporū, aprorū, leonū
que periculosiores. Illorum enim, corpora; istarum
etiam animas fataliter mordent.

Dentes earum arma & sagitte.

Reprehensus igitur hæc vitia, si sensu cuiusquam
dum sum inspiens, vos me cogitis, quicumq; his vitijs la-
boratis.

Cogor fordidas has materias, timida tamen mat-
rem tremulaq; lingua, tractare, vel inuitus.

Deinde, & ipse me textus noster inuitat, quo dicitur
Herodes adulterij atq; incestus, ab Ioanne reprehensus.

Et verò cur me magis pudeat contra adulteros de-
cere, quàm Iohannem ipsum, quem nihil puduit, nisi
neccesse fuit?

Ioann. Gest. in ser. conui. Triensium legibus recen-
situm est, in comedijs taxari ciues, præterquàm adu-
teros & curiosos. Siquidem videretur & adulterium esse
curiositas alienæ voluptatis inquisitio ac persecutio
rerum, quæ sic adseruantur, vt plerosq; lateant.

Deniq; , possumus & nos rationale animal, &c.

Quare nil
mirandū
si in for-
dida ista
etiam in-
uehitur.

tionum nostrarum Domini, & liberrimi arbitrij, de rebus sordidis dicendo non sordescere, & sermone de sordidissimis hominibus, nullius animum sordidare.

Solis radius an inficitur, aut in cœlum ad Solē reuocatur: cœlum inficit, quamlibet sœdum sterquilium toto die irradiet?

De adulterio igitur bona pace vestra dicamus primum, & quid sit.

Tu munda interim cor meum & labia mea, qui labia Isaiæ calculo mundasti ignito &c.

Est ergo adulterium testibus Aug. & Ambros. alieni pudoris expugnatio;

Magist. sent. libr. 4. dist. 41. d. §. Est alieni thori violationis. unde adulteriū dicitur, quasi alterius thori accessio. Cō-4.

sentit D. Thomas. Sexto Pompeio Festo, adulter, & adultera dicuntur, quia, & ille ad alteram, & hæc ad alterum se conferunt; id est, deserta vel vterq; vel alteruter lecti legitimi con-

forte, ad aliam ille vel nuptam vel innuptam; illa ad alium virum, seu liberum seu coniugatum, se confert.

Duplex ergo adulterium

- 1. Simplex, quod est liberæ personæ cum alterius coniuge;
- 2. Geminū simplici grauius, quod est cum qui cōmiscetur, vterque alijs nuptijs anticipati sunt.

Nullumq; propriè ibi adulterium est, vbi saltem alteruter se commiscendum, non est alterius, per matrimonium.

Quam verò graue sit peccatum, liquet ex multis.

- Adulterij enormitas adrendenda ex
- 1. Sacramenti nobilissimi profanatione;
 - 2. Legum omnium violatione,
 - 3. Peccatorum variorum implicacione;
 - 4. Pœnis, in adulteros decretis.

Cutis grauitas spectatur, ex Sacramenti nobilissimi profanatione;

*1. Sacramenti nobilissimi violatione. Non n. ibi dūtaxat cōmunis quedam perfidia, seu pacti humani violatio,

sed etiam sacramenti, & quidem longè nobilissimè
crilega profanatio.

- 1. Institutores
- 2. Loco;
- 3. Tempore;
- 4. Causa finalis
- 5. Ordine;
- 6. Necessitate;
- 7. Significato;
- 8. Honoribus diuinis.

Matrimo- nium e- nim nobi- litant **i. Institu- tor,** * j. *Instituto*re, Deo immediatè, & deindè à Chri-
Deo & homine, iterùm autorante.
Etsi enim omnia Sacramenta Deus ordinârît, ta-
tamen idem immediatè omnia publicauit, sed quæ-
dam per ipsos Apostolos, vt Confirmationem, & e-
tremam vnctionem. Matrimonium autem ipse De-
personaliter instituit, & publicauit, & secundò filii
Dei autorauit.

Erunt duo inquit in carne vna. Genes.
Hinc illud; *Quos Deus coniunxit homo non separet.*
Et; *Mulier quam dedisti mihi sociam,* aiebat Adam
Deum.

e. Locus, * ij. *Loco,* nobilissimo & nullis peccati sordibus
taminato, paradiso terrestri scilicet, cum cætera
hac valle miseræ, & mera malorum sentina fuerit
instituta.

s. Tempus * iij. *Tempore,* Innocentiæ, cum adhuc homines
sent deliciũ Creatoris sui; Cætera post hominis
sum.

4. Finis, * iij. *Causa finali.* Nam cætera Sacramenta in re-
dium peccati, istud vt ante Adæ lapsum adtendit
generis propagationem, & ad honestam voluptatem
ne in horto Voluptatis inter tot alias voluptates
ris hæc vna voluptatum non vltima deesset. Itaq;
Etum *Non est bonum neq; volupe hominem esse solam*

Genes. * v. *Ordine;* nullum enim ante illud institutum est
s. Ordo, * vj. *Necessitate,* quæ vel hinc euidentis est, quod
s. Necessi- tas, mun(vt nunc dixi) institutum est. Sapientis enim
& Dei maxime, ante omnia necessarijs incumbere

Item ex eo, quòd nisi homines ab hominibus generarentur, si multiplicari illos vellent Deus, perpetuò illi Creationis opus esset repetendum.

Denique, ex conseruatione. Nam cum lapsi iam à prima innocentia, ex utique originali iustitia, corruptioni & morti obnoxij omnes essemus, nec posset natura humana in suis indiuiduis esse perpetua, via quedam legitima necessariò instituenda fuit, qua commodè & honestè species humana conseruaretur, indiuiduis semper noua indiuidua producentibus, & nouis semper in veterum ocealu succrescentibus. Via autem commodissima est viri & mulieris coniunctio; Sed & honestissima vnus cum vno indiuidua societas, quam Matrimonium adpellamus.

Ergò, non modò ad multiplicationem indiuiduorum, sed etiam ad speciei conseruationem, Matrimonium institui erat necessarium.

Cætera non item.

Nam homines aliquandò sine cæteris esse, sine Matrimonio non potuerunt.

* 7. Significatio, nempe sacri illius in Christo conuulsi Diuinitatis cum Humanitate, in vtero Virginis velut thalamo contracti, Item Christi ipsius, cum tota Ecclesia, in crucis tribunalij celebrati; Denique & illius, quod cum vnoquoque nostrum idem Christus quotidie contrahit in Baptismi susceptione.

Ephes. 5. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo. & in Ecclesia.

* 8. Honoribus diuinis. Nam primò Deus ipse quasi Sacerdos & Sacramenti illius minister, Adamum cum Eva sensibiliter coniunxit, & nunc quoque omnes coniuges inuisibiliter, iuxta illud; Quos Deus coniunxit, homo non separet;

* Secundo, ex Virgine quidem, sed tamen maritata, nasci voluit;

* Tertio, nuptias sua presentia decorauit,

* Quarto, nuptias primo suo miraculo (aquis in vino magno mysterio conuersis) & iuuuit, & honorauit;

* Quinto, pro matrimonij firmitate contra diuortia militauit.

militavit. Et quid nō? *Honorabile connubium in omnibus.*
Sed certē quo pretiosiora aut sanctiora sunt, quo profanantur, hoc profanatio scelestior. Ergō.

inde
multa
legum
violatio-
ne,
1. Divina,
2. Naturæ,
3. Ciuilis,
4. Evangelicæ.
* 2. Legum omnium violatione
* 1. Divina. Exod 20. Non me habebis.
Item. *Erunt duo in carne una.* Genes.
* 2. Naturæ; quæ iubet neminem alteri facere, quod ipse ab altero nolit pati.

Nemo autem nisi inuitus patitur torum suum ab altero violari, nemo consortem suam cum altero commisceri. Ergō.

Sed & eadem natura nititur non modō ad multiplicationem generis, quæ fieret optinē per vnus vnus cum multis feminis commixtionem, sed ad indiuisionem quoque conseruationem, contra quam est vnus cum multis commixtio, *debilitans gressus debilitansque pedes.*

3. Ciuilis,
* 3. Ciuilis, vt est Lex Iulia de adulteris.
Ægyptij adeo ab adulterijs abhorrebant, vt vni cuius vxorem adauerant, antē malitiam interficere quam cum vxore adhuc viuētis commisceri. Adulterium scilicet homicidio grauius aestimabant.

Genes. 12. Itaque Abraham sibi metuens, ne a Pharaone occideretur, si forte is Sarā vxorem suam deperisset, eam obsecrat, vt se dicat sororem suam.

4. Evangelicæ.
* 4. Evangelicæ, quæ dicitur *Quod Dominus continuit, homo non separet, adulterando.*

Item ex peccatis illud ferè comitātibus;
* 3. Peccatorum variorum im-
plicatione
1. Furti
2. Pe fide, contra pacta conuenit;
3. Homicidiorum vel ante, vel post factum &c.
* 4. Pœnis; Lapidibus morientur adulter & adultera
Leuit. 20.

Ioan. 8. Moyses mandavit nobis huiusmodi lapidare, aiebant illi de muliere in adulterio deprehensa.

Alex. ab Alex. lib. 4. c. 1. Apud Arabes adulteris semper capitis poena fuit.

Solonis decreto, poterat mæchus in adulterio deprehensus, illic occidi; teste Plutarcho.

Tit. in leges 12. Tab. Mæchum in adulterio deprehensum necato.

Dauid ob vnicum, cum vna Bethsabe adulterium, quid non a suis passus, vlciscente sic Deo peccatum, & quidem hominis, quem secundum cor suum esse, fuerat olim gloriatus?

Quibus non lachrymis & cineribus, etiam ipse Dauid illud spontè expiauit?

Quid etiam Lucretia matrona Romana, vxor Collatini, adulterium suum quilibet coactum, cum Sexto Tarquinio Superbi Regis filio, tamen coram conuocatis a se postulat amicis omnibus, Patre, Marito, & ceteris primis quæstæ de vi sibi illata, eadem cultro qui sub veste latebat, educto, sui occidit (quis ita non debuit) castigauit.

Vnde est illud Epitaphium eiusdem. Cum foderes gladio castum Lucretia pectus,

Sanguinis & torrens, redere tur, ait:

Testes procedant, me non fuisse tyranno,

Ance vitium, Sanguis, spiritus ante Deos,

Quam benè producti per me, post facta, loquentur,

Alter apud Manes, aliter apud Superos!

II.

Quam aduersetur Matrimonij bonis adulterium.

Tria communiter Matrimonij bona numerantur

- 1. Fides;
- 2. Proles;
- 3. Sacramentum.

Et his quidem adulterium rectè aduersatur.

* 1. Fides, qua alter alteri perpetuam atque indissolubilem sanctè promittit vitæ societatem, operum vitæ cõmunicationem, & corporis sui plenū dominium.

Adheret it vxori suæ, & eorū duo in carne vna: erunt vna caro.

Res omninò necessaria etiam prolis bono. Nam si viro fas esset à muliere discedere, mox ut eam grauidauit; aut mulieri à viro abi-

Plutarch. tom. 1. vitæ in Solone. Denique ex penis varijs.

Linus l. 1. decad. 1.

Adulterium militat cõtra

Fidem,

Genes. 2.

Matth. 19.

re, mox ut peperit; quid faciat deserta mater grauidã
vnde se & fecerit, quem gerit, alar, & vteri pondere,
tot prolis latentis periculis impedita? quid verò
solus relictus: vnde a lat prolem pater desertus, cari-
bera duo, ut matris natura non dedit? cui non tantum
caritatis in prolem, quantum matri, ob fetus cer-
titudinem?

Mulieribus prægnantibus & lactantibus adeo
societas viri necessaria, ut, vel hoc etiam ad spectu, fu-
rit virgo Maria Iosepho desponsata, ut in *Aegyptum*

D. Hier. l. fugiens haberet solatium. ait D. Hieronymus.

1. comm.: Ut partus dolores B. Virgo non senserit, incredibile
in 1. Matt. tamen non est, pondere Christi, quum illuro seu
vtero, seu in gremio gereret, fuisse tardiorum, & se-
uitijs Iosephi multis etiam eguisse.

Quanto magis ceterarum? quo magis fides illa, indi-
dua coniunctionis fuit necessaria.

Eccl. 6. Amico fideli nulla est comparatio.

Deinde, cum tandem in remedium concupiscentie,
ordinatum sit, ab Adami lapsu, matrimonium, ad-
buit fide bona firmari & illa indiuidua vitæ viri mu-
lierisque societas, & corporum alterius in alterius
translatum, receptumque dominium, ne qua hoc
alter altero, quasi medico, maxime egeret, tum ab-
se contingeret medicum, vel saltem officio suo, per
impotentiam, ex vago concubitu subortam, de-
se.

Adulter ergo atque adultera, per fidem fidem illam
omnino violant, cum corpus ille aut illa non tantum
um, sed coniugis, propinat exteris abutendum, et
rediens delassatum atque exhaustum, ad coniugis
uicia, cum exiguntur, ineptum est, nec potest magis
quam pharmaca aut vina euaporata, mederi coniugi
ægrienti.

Plautus in *Afinaria*. vox est mulieris, de marito
adultero conquerentis; *Ille opere foris faciendo lassum*
Etum aduenit.

Virgil.

Fundum alienum arat, inculum familiarem deserit.
Mortui quibus etiam coniungunt corpora vini, cum

guia & succo destituta.

Frigida pugnabant calidis, humen'ia siccis.

An non graue peccatum perfidia; imò & periurium?

Hoc autem in genere, magis vir mulierem, quam virum mulier destituit, eoque ad spectu minus ferendum viri, quam mulieris, adulterium est.

* 1. Proles, quam, ad speciei conseruationem, ex duorum copula ambit omnis natura, & ambitu iubet ipse Deus, cum ait, *Crescite & multiplicamini &c.*

Et quidem, cum prolem ambiri aut adfectari Deus aut natura voluerunt, non tantum multam, sed & bonam, id est, robustam, benè institutam, & honoratam intellexerunt.

Sed multiplicationi aduersari adulteria quis non videt?

Mulier quæ varios admittit, quam ægrè imprægnatur!

Seneca, quasi mirabile aliquid dictu dixit de quopiam, *Incidi in meretricem, inter omnia mala facundam.*

Vt terra nimijs imbribus dilata, aut varijs seminibus respecta, ægrè fructificat; sic femina vagæ libidinis.

Ex omnibus aliquid, & ex toto nihil, ut est in Proti.
Vt discenti, certis ingenijs; sic mulieri conceptuenti & catulenti, certo viro adhærescendum.

In promptu quidem causa duæ aut plures, sed quæ magis seholam medicorum, quam sanctam hanc cathedram, à qua omne abesse debet turpiloquium, decuerint itaque nec ipsas adtingam.

Vir verò erga Venerea nimius, an non tandem debiliter atque infertunde commiseretur? aut si quo casu secunde, an non proles quidem numerabit, sed ad paucos dies vel menses id est, breui moriturus?

Vrina scilicet oua sunt hominis cuiusmodi, vbi que cum adulteris portionem suam ponentis, id est, enerues sunt liberi eius omnes.

Scilicet fortes creantur fortibus.

Non potest arbor mala fructum bonos facere.

AENEID.

QUID. 1.

METAM.

CONTRA

PROLEM.

GENES. 2.

QUAE NON

FACILE PER

ADULTEROS

PROPAGA-

TUR.

SENEC. 1. 2.

CONTRA.

CONTRA. 4.

AUT SI

PROPAGA-

TUR, DEBI-

LIS EST.

PSAL.

MATT. 9.

Quid

Quid vegetum aut forte prodeat ex patre clumbrato, & peregrinis libidinibus pænè iam eunucho?

Et quibus non vitijs corpora vxorum, atque in natorum suorum inficient patres errantis libidinis, quæ planetæ quidam influxus nocentissimi?

Quales pariet mater, quæ in tot peccatis, & ex hereditatibus concepit: rufos, purulentos, vlcerosos, profos, & seu Gallicè seu Neapolitanè, tamen fæditè me morbidos &c.

Nec ritè ? **instruitur.** Vt ex fonte & radice corruptis, & riuus & ramusque corruptior, sic ex parentibus vitiatis proles nepotique vitiosior.

Hæc bunt verò bonâ & corpore vegeta: at non cõmète. Decret recta institutio. Vir ex adulterio generit: instituere prole sic natâ qui rectè possit: qui impuni succrescētis paulatim, vtrū suos labèdo iormat.

Ex cælibe. n. & libera genuit vir adulter? qua frõte aut qua spe pacis cum vxore, quomodo sine scanda familia reliquæ, nothum illum suum instruendi dicio in domum importabit? aut quãto iterumque in ramque in eadem peccata labendi periculo, meretriculæ domum, prolis instruendæ causa, adibit, si

Et eur; men adibit? *Vt que videndo femina; si nescitis.*

Virgil. bucol. Vt animâ prolis saluâ faciat, verisimiliter perdat. Forstân etiam nec tanti erit patri disciplina quidem, sed non hæredis.

Nec importabit, Nec adibit? Ergò destitutus est patris puerulus, disciplinæ vnus & solius matris, quid meretriculæ relinquetur. Quid illi spes futalis magistræ disciplina?

Nemo dat alteri quod non habet. Non format scem patrem familias.

Genuit adulter ex coniugata? Quo modo sum ex alterius vxore, filium, in domo alterius, in oculis mariti adulteræ suæ pascat, instruat, corrigat?

Vocabit ad se prolem? adibit? Vtrumlibet vtrumque sæpius repetendo, tam adulteram quam proderet & perdet, qui in flagranti delicto non fuerat deprehensû.

Vndè enim (inquiat secum maritus adulteræ) huic hospiti tanta generis nostri sollicitudo &c. Tam curulus ego, vt idem non possim?

Adultera verò contra est vxor? proles dabit minime patrem representantis, vndè possit maritus non suas opinari. Itaque, vt corui dicuntur pullos suos initio, quia albi sunt, & parentibus discolors, ad nouem dies impastos quasi adulterinos deserere, dum nigrescant, sic maritus creditam prolem alienigenam formabit negligentius.

Vt ipsa proles marito suspicionem non creet, creauerit fortassis, quod vxor nec castè nec cautè factis se gesserit, ac tùm viro maior prolis negligentia.

Lactant. lib. 3. inst. c. 21. *Quomodo seruari charitas potest, vbi nihil certum est, quod ametur?*

Ibidem. *Quis amare liberos tanquam suos poterit, cum suos esse aut ignoret, aut dubitet?*

Mater interim, qui prolem adulterinam, à marito sic neglectam, curatura? An duplo diligentius, & quasi maritalis negligentia supplemento; Putare te hinc, sperare non audeo.

Fortassis & illa osura talem perpetuum sui sceleris testem, & monumentum.

* *Rursum, seu Pater seu Mater adulterabit, qui Proles etiam legitimæ mores esse possunt, à domesticis illis exemplis?*

Terent. in sene seipsum exeruciant. Clitipho loquitur. *Peris, si mihi, vbi adhibet plus paulò, sua que narras facinora!*

Apud Plautum in *Asinaria*, Demenetus senex presente filio scortum adit.

Filij paternorum scelerum simia.

Iuuenal. sat. 14. *Velocius, & citius nos*

Corrumpunt vitiorum exempla domestica, magnis

Cum subeunt animos auctoribus.

Idem ibid. *Si damnosa senem iuuat alea, ludit & heres*

Bullatus, paruoque eadem mouet arma fritillo.

Dicit, & *Nausistrata*, apud Terentiū in *Phormione*, *Adè indig-*

indignum tibi videtur, filius homo adolescent si habet vanam
amicam,

Tu uxores duas? Nihil pudeat quo ore illum obiurgabis?

Iuuenal. sat. 14. *Vnde tibi fronte libertatemque parentum
Cum factas peiora senex?*

Nec ditatur, Seneca lib. 2. cont. controu. 6. *Quando ad luxuriam
patre premissus sum; dicit filius Luxuriosior.*

* *Rursus; quis pater thesaurifet, si in matrimonio
in liberis incerta videt omnia? Patet miser sudoribus
suis cuculos alienos?*

Et viuit in gloria, *Regionem vestram coram vobis alieni deuorant; inquit
* Quid, quod & alteri Proles bono, id est gloria filiorum,
parentum infamia aduersatur?*

Spurius enim facile dici, aut credi possit, cuius mater fuerit dubie castitatis.

Luc. 7. Inglorium est proli, cum possit matrem ostendere, patrem certò non posse, & quam possit matrem ostendere, ostendere aliter non posse, quam cum rubore aut prefatione, vt mox audiat, mater tua, mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix: & fili mulieris vltro sapientiarum.

Lib. Reg. Tam viles vulgò olim habiti eiusmodi parentum filij, vt Solon Atheniensibus sanxerit, filium illegitimo toro natum publicum esse ciuitatis mancipium. Parumne prolis bonum, libertas? aut exile malum. Seruitus?

Imò sæpe in exilio spontaneo. Hic parentum pudor, quosdam cogit longas peregrinationes, imò spontanea exilia suscipere, ne quod tidiè de vitio natalium cogatur erubescere, & patris audire Nothus, Spurius, filius populi &c.

Seruius in 4. Greg. & Iulianus hist. lib. 3. hist. Lacedæmones illi Partheniata seu Parthenij, id est de virginibus publico imperio prostitutis nati homines, ob notam materni pudoris ita dicti, quòd ex promiscuo patrum, cum quibus vellent feminis, concebitu à Rep. imperato ob inopiã virorum, nati essent id fecere. Nam cum ad annos iam triginta peruenissent, & (vt vult Seruius) erubescerent originem suam,

(vt vult Iustinus) inopiam metuerent, nulli enim pater
existeret, cuius in patrimonium successio speraretur, nec salu-
taris matribus, quarum adulterio infamiam collegisse vide-
bantur, Phalanto quodam duce 8. ab Hercule; nauigijs
profecti, nouas sedes quaesierunt, donec tandem
in Italiam delati; ad oppidum Calabriae Tarentum
peruenientes, ibi sedem constituerunt, vbi pudore.

Virg. 2.
A Encid.

Afflicti, vitam in tenebris, lacuque trahabant.

Non putatis nunc quoque multos adolescentes
idcirco maxime a patria profugere; & variè vagari,
quod turpitudinem originis & familiae suae ferre inter
suos non possint?

Ac verò fortassis etiã ipsi parentes illò liberos suos
spurijs hortantur, hortante ipsos ne spurij legitimos
grauent, Conscientia.

* Denique quis cum parentum dubiae famae liberis,
matrimonia libenter contrahat, ne forte in coniugio,
maritus patris, vxor matris turpitudinem imitetur,
heres non magis opum quam vitiorum? Timet adul-
terium vir coniugis, illa mariti: sed & castos generos
soceri, & pudicas nuptas socrus adfectant.

Parumne, apud Deum & apud homines, tot modis
parentes filijs aduiterando obesse?

Quod bestiarum imò ferarum genus tam ferum,
quod fetuum, catulorum, aut pulloꝝ suorum a-
deo sit incuriosum imò ipsis tam iniurium?

* 3. *Sacramentum*, quo gratia etiã quaedam ad ca-
stitatem coniugalem tuendam confertur, maior il-
la communi, quae diuinitus æque cuius in nupto &
calibi confertur, & quo, coniugium illud indissolubi-
le tam Diuinitatis Christi cum natura humana quam
Christi ipsius cum Ecclesia, qua nunquam est deser-
tus, vti & quod semel adsumit, numquam dimisit.

Contra
Sacramen-
tum,

An igitur Sacramento iniurius quisquis adulterat?

Vehementer.
* Primo enim gratiam Sacramenti, impotentia o-
blique adculanda propinat quasi impotentior sit illa
e omni, qua adiuti multi, sine nuptijs etiã contineretur
viuunt, quod adulter, auctario gratiae Sacramentalis ad-
iutus, non praestat.

Cuius
gratiam
facere
impoten-
tia ream
videtur;

M * Secun-

Ouid.

* *Secundo*. Facto ipso blasphemare videtur, aut Christum aliquando Ecclesie suae defuturum; aut aliquando soluta, aut solueda illa, quae tamen plusquam Gortino nodo connexa est, Incarnationis Christi oeconomia.

Ut illa fornicaria Osee vxor, fornicationes significabat Synagoga; sic vir adulter falsò significat Christum Ecclesie suae desertorem.

Christi vero diuortij.

Si *muta signis* que loquantur homines; etiam signis blasphemare cur non contigat?

O quam eleuant apud Gentes adulteri isti gloriosi Sacramentorum Christi! Credi enim ab illis possunt non posse illa magis facere Christianos coniuges contra adulteria fortes, quam Gentium quarumvis Matrimonia, quum castitatis coniugum Ethnicorum penè plura possint exempla proferri, quàm Christianorum.

Isai.

Idcirco *ugiter* tota die nomen meum blasphematur. Lacedaemonij enim (de quibus mox aiebam) qui multa adulteria norunt, quid meritò sentiant de Christianorum Matrimonij Sacramento, nisi forsitan eam maiorem peccandi libertatem &c?

Lycurgum etiam legislatorem suum, & Publicarum legum suarum Sacerdotes ac custodes, Christo Legislatorem suo, & Rectoribus Christianae Reip. fideret preferre debuit, quum Spartanos suos in coniugio tanta castitate continerent; contra, videant, Christianos coniuges suum Matrimonij sui tot adulterijs impunè perturbant.

Ergò, si non vestro, saltè Religionis vestrae, & Christi auctoris illius pudori, consulite.

I I I.

Uter hic peccarit grauius, Herodesne an Herodias.
Non licet tibi, ô Rex, ait Iohannes &c. Quid? Herodiasne igitur innocens?

Respon. Si inuitam Herodes habebat, vel raptam vel a patre traditam; fortassis admittatur. Vim enim meram pateretur.

Marc. 6.

Sed neutro modo inuitam ab Herode illam habuisse credibile est Fidem faciunt eius in Iohannem insidiæ. *Herodias autem insidiabatur illi, ait Marcus. & volebas eum occidere, nec poterat.* Præterea fidem

cit, quod eadem consulta a filia quid peteret? consu-
luit, peteret tantum caput Ioannis Baptistae. Nam cur il-
li caput esse demeti vellet, qui remitti illam ad suos
vrgebat, si rapta, aut tradita quidem, sed inuita tene-
retur?

Quari igitur possit in hoc duorum adulterio, vter
gravius peccauerit?

Respondeo, considerari hoc adulterium dupli-
citer posse, vel vt

- 1. Adulterium tantum;
- 2. Incestum quoque;
- 3. Peccatum quodcumque.

* 1. Vt adulterium tantum, ex hoc modo æquè vter-
que peccauit.

Neuter enim neutris legitimis suis coniugibus a-
dulterinam prolem subponere potuit, non hæredes
iustos fallere, cum publicè vterque procul a suo con-
iuge adulteraret.

Præferendi enim adulteria vxorum, adulterijs ma-
ritorum, hæc, sensu meo, potissima causa, quòd oc-
cultè adulterans mulier alienas proles potest marito
quasi proprias adtribuere, & sic cum mariti, & libe-
rorum legitimorum, & hæredum omnium iniuria,
hæredes patrimonij alieni constituere; vir vxori non
potest.

Vbi autem publicè abest vxor à marito, & palam
quispiam alienus abutitur; non potest id magis, quam
vir foris adulterans.

Sed hic æquè ab vtroq; publicè peccatum est sine
vilo fallèdi coniuges & veros hæredes periculo. Ergò.

* 2. Vt incestum quoque: ac sic Herodes grauius
peccauerit.

Gravius inquam, & ad spectu

- 1. Obiecti læsi,
- 2. Contraria Virtutis impugnata.

* 1. Obiecti læsi. Grauius enim consanguineorum to-
rum violare, quàm affinium.

Sed Herodes, in hoc adulterio cum Herodiade, fra-
tris Philippi torum fœdabat; Herodias verò, tantum
affinis suæ vxoris, scilicet primæ Herodis, & quidem
iam ab Herode priùs repudiata.

M 2 Nul'

Herodias
dis pecca-
tum, qua
adulteriū
fuit, pat
Herodis
peccato;
Vide Pe-
trū Palu-
danum, in
4. dist. 35.
& D. Th.
2. 2. q. 154.
art. 8.

Quà ince-
sus fuit,
Leuius,
Et cūctis

Nulla certè alio Herodiadi, Herodis vxor, vinculo iungebatur, quam affinitatis: nihilque illa alio incestu suo, quam affinitatem variam violabat, Herodes verò etiã confanguinitatem. Ergò.

* 2. *Contrariè Virtutis impugnat.*

Ea peccata dicuntur grauiora, quæ altiori virtuti aduersantur; vt hæresis & Atheismus grauissima sunt, quia fidem, & Religionem, Virtutum omnium fundamenta dicam: an culmina? rectè impugnant.

Sed Herodes duplicem hic caritatem impugnabat. Primò, legalem, cum marito auferbat vxorem. Secundò naturalem, cum id etiã fratri; Herodias autem vix legalem, cum alteri vxori Herodis, maritum non auferret, qui iam eam legis Mosaicæ permissu repudiarat, & vt tunc legè vulgo interpretabantur, aliam ducere posse videbatur, vt iam hoc ad spectu Herodis pellex dici non posset, Naturalem item nõ æqualem. Nam, vt vxori Herodis priori maritum suum in illa pellicis auferret, non erat tamen illa Herodiadi foris, vti Herodi frater erat Philippus. Ergò.

* 3. *Vt peccatum quodcunque. Ac sic quoque, Herodes peccasse grauius, censeri possit.*

Item quæ peccatum simpliciter; Nã Herodem solũ Baptista corripuit;

Herodem grauius peccasse, probem tum ex

1. *Iohannis correptione.* Herodem enim non Herodiadem vel verbulo Iohannes corripuit, pudore lunt, quasi multa congrua, castigans.

Magis corripendus, multandus, fuscusque cõmendendus est ab Iudice prudente (qualis haud dubie Baptistã fuit) qui plus peccauit.

Secundum mensuram delicti, sit & plagarum modus. Sed Baptista in Herodem vnũ inuectus est, clam palam vt antè dictum est. Ergò.

Quamquam (Deo dante) alias in sequentibus eas non correptæ Herodiadis sumus reddituri, quod audire, nescio iucundiusne an vtilius sit futurum.

* 2. *Corruptelæ principio.* Si qui fecit, non facturus mine consultore, peccauit; quanto magis, qui fecit sit?

Serpens prius grauiusque à Deo, quam Eua ipsa, 2. Herodipunitus est; Eua deinde quam Adamus; quoniam vti adem non fuerat Eua sine suasu serpentis peccatura, sic nec Adamus sine suasu vxoris suæ.

Malum consilium consulti vtrique pessimum tunc fuit, eritque semper.

Sed (si meministis) nuper diximus, Herodem, cum Romam proficisceretur, ad fratrem Philippum hospitij gratia diuertentem, fratris seu vxori eius Herodiadi, hospitiæ suæ, contra sacra hospitij iura, adblatitum, scelestas istas nuptias illi persuasisse, cum nihil illa minus quam isthoc cogitaret.

Vt Eua olim, mobilitate magis animi, quam prauitate peccauit, sic tunc Herodias ista.

Et profectò viri ferè semper primi mulierum sollicitatores sunt & corruptores; ipsæ illorum, rarissimè: saltem recta & aperte. Nā certè obliqua retia & multa & sapè capiendis viris explicant, cultū, cantum &c.

Monstra sunt, horrenda, ingentia, vxores Putipharris Iosepho supplices; Stenobea, Bellorophonti; Phædra Hippolyto. Rara, vt nostra ipsa. Rara in quâ, quæ verbis conceptis, etsi quæ cultu supplicent incessuque & cæteris, quam plurimæ.

Herodias Herodi neutro modo supplex. Saltem mihi necdum legisse contigit.

Ergò hic Herodis, quam Herodiadis, maius peccatum est.

Notate interim (Auditores) quâ sint matronis Principibus damnose, periculosaque visitationes, etiam propinquorum, qua de re vide R. P. Antonium Guenarram lib. 2. horol. principum verè aurei c. 9. & 10. quod iam latine sonare gaudeo, & magnam habeo interpreti gratiam. Faxit Deus! vt quod sapè optauit, idem aut alius quiuis reliqua diuini illius viri opera etiam iubeat nobis Latine loqui.

* 3 Imparitate libertatis. Virtutes certè & via hoc magis minusque talia sunt, quo sunt magis minusque voluntaria.

Liuius. Vnde consilium absuit, culpa abest, in malis; vt in bonis.

Ex Petro Comest. c. 44. hist. Euang.

D. Ambr.

3. Herodias minus liberè thalamū alienum sedauit,

in bonis meritum aut gratia. Et vis & casus vim moralium euaporant.

D. August. lib. de vera relig. c. 14. *Vsq̄ue ad eò peccatum voluntarium malum est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium.*

Idem lib. de lib. art. c. 1. *Nulla culpa deprehendi potest ubi natura necessitasque dominetur.*

Cic. lib. 1. off. *Hoc ipsum (scilicet accedere ad Regem ac similiter quoduis aliud) ut a iustum quod rectè sit, non voluntarium.*

Sed in Herode plus fuit voluntarij, q̄ in Herodiade. Ille sua sit, institit, pressit, quidem; illa etiam sceleris, confensit.

Ille vxorem spontè repudiauit; illam à Philippo marito, & rege quoque, & optimo, & pacifico (ut supra ostendi) & fecundo, nempe iam patre Salomes, & verisimile ista faciunt dilecto, pater abduxit, ac matrum non abstraxit, & Herodi quorundam sensu copulauit.

D. Hieronymus l. 2. in c. 12. *Matth.* ait socerum, ex quo quibusdam contra generum similitudibus, cultuque suam, & in dolorem prioris mariti, Herodias inimici eius nuptijs copulasse.

Christianus Massæus lib. 8. *Chronic.* *Arethæ Regis Arabia Petreæ, filiam suam Herodiadem (quam Philippo duxerit) suam, & tradidit Herodi.*

Petr. Comestor c. 44. *hist. Euang. Super Matthæum* legitur, quod Herodias erat filia Regis Arethæ, quam duxerit Philippo, ortis inter eos quibusdam similitudibus, in dicitur Philippo, dederat fratri Herodi, quia & fratres erant inuicem.

Etiam paraph. in Marci 6. consentit.
Quum socer à genero Herodiadem inuitam abduxisset, videns, eam adhuc ætate integram carere nuptijs nouis vix posse;

Solane perpetua marens, inquit carpere iuuenta, Nec dulces natos, v' eneris nec præmia noris?
Non ita. Illam ergò, vellet nollet, illam Herodias dedit. Sed hos supra, Baronio Magno diffusius sequi noluimus.

Vtpote à
patre bis
coacta
peccare,
Imò Are-
thæ filia
fuit vxor
Herodis
huius pri-
or, ut sup.
diximus.

scilicet,
& maritū
deserendo,
Sup. conc.
1. p. 2. c. 3.

Si tamen huic opinioni adfentimur, an non Herodias inuitid fuerit à patre duplicem vim passa; primã, cum à caro marito illam ille quasi raptor abripuit; alteram, cum Herodi Leuiro inuitam, vel nihil adhuc amantem tradidit, vt vt postea Herodem perditẽ amauerit? Herodes verò nullam à quoquam qui sponte dimiserit suam, alienam vel à patre eius oblatam nihil coactus, & ad libidinem explendam, & ad Philippum fratrem vexandum, obuijs vnus exceperit; vel ambitam & peritam à patre obtinuerit, festiuẽ ac genialiter domum duxerit?

Et Herodi nubendo,

Quam differunt, sollicitasse, optasse; & consensisse tantum, imò vim passam esse!

Ergò & illa à crimina principio alienior, quam Herodes, fuisse, videri iure possit.

Gravius autem Herode ipso tandem deliquit, quẽ scilicet illum monitis Baptistæ parẽ flexum oblitmare haud dubiẽ studuerit, quẽ monitori etiam insidias capitales struxerit, caputque, tandem per filiam poposcerit.

Quis me iradidit tibi, maius peccatum habet.

Ouid.

Ita scilicet flumina magna vides de paruis fontibus orta, & de scintillula, magna ingentis syluæ incendia, vt videas principijs semper obstandum.

E C H O

CONCIONIS VIII.

In festo D. Nicolai Ep. Auesnensium Diuis tutelaris.

THEMA. Dicebat enim Iohannes Herodi: Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Marci. 6. Matthæi 14.

Facta repetitione vsitata, sic propositum; Dicendum hoc die mihi { i. Viri? virine an mulieris adulteriũ caeteris paribus, sit grauius? AVE.

I.

Viriu, virine an mulieris adulterium sit grauius.

Quam studiosẽ sint omnia omniũ omnibus peccata carnis fugienda, D. Nicol. urbis vestræ tutelaris orat. sedet Auditores) quũ, ne tres puellę sorores virgines, inopiz

M 4